

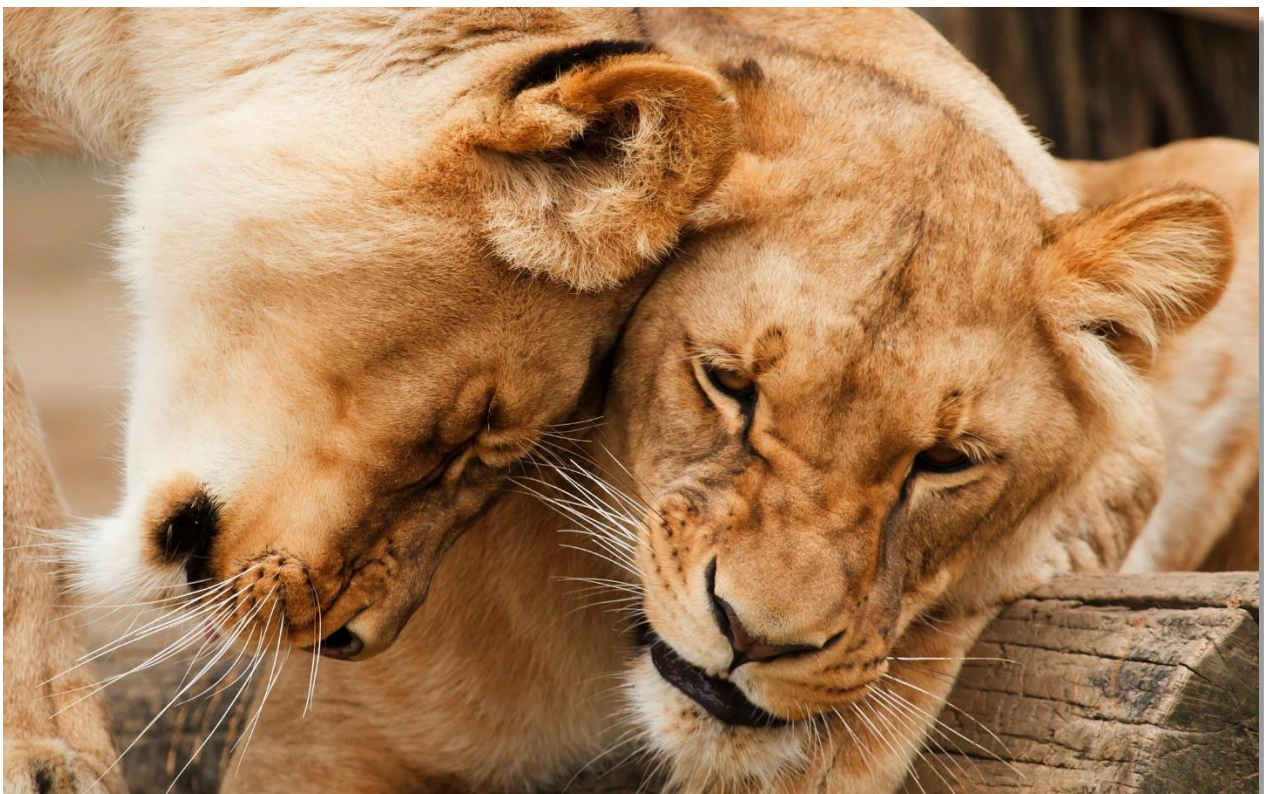
LECTIO DIVINA

SEGÉDANYAG

a szentmise evangéliumi szakaszához

Mt 18,15-20

Évközi 23. vasárnap („A” év)

Ha hallgat rád, megnyerted testvéredet

PÉCSI EGYHÁZMEGYE
„REMÉNYT ÉS JÖVŐT ADOK NEKTEK”
(JEREMIAS 29.11)

+ EVANGÉLIUM Szent Máté könyvéből

Ha hallgat rád, megnyerted testvéredet

Abban az időben Jézus így szólt apostolaihoz:

„Ha testvéred vétkezik ellened, menj és figyelmeztesd őt négyszemközt. Ha hallgat rád, megnyerted testvéredet. Ha azonban nem hallgat rád, vigyél magaddal egy vagy két társat, hogy »kettőnek a tanúbizonysága vagy háromé tanúsítsa a dolgot. Ha rájuk sem hallgat, mondd meg a hívek közösségének. Ha a hívek közösségére sem hallgat, vedd úgy, mintha pogány volna vagy vámos.

Bizony mondom nektek: Amit megkötök a földön, meg lesz kötve a mennyben is; és amit feloldotok a földön, fel lesz oldva a mennyben is. És bizony mondom nektek: Ha ketten közületek valamiben egyetértenek a földön és úgy kérik, megkapják azt mennyei Atyámtól. Mert ahol ketten vagy hárman összejönnek az én nevemben, ott vagyok közöttük.”

1. LECTIO – OLVASÁS

1.1. GÖRÖG SZÖVEG SZÓ SZERINTI FORDÍTÁSA

¹⁵ Ἐὰν δὲ ἀμαρτήσῃ εἰς σὲ ὁ ἀδελφός σου, ὕπαγε **ἐλεγξον** αὐτὸν μεταξὺ σοῦ καὶ αὐτοῦ μόνου. εἰάν σου ἀκούσῃ, ἐκέρδησας τὸν ἀδελφόν σου

Ha pedig vétkezik ellened a testvéred, menj el, fedd meg négyszemközt. Ha hallgat rád, megnyerted testvéredet.

¹⁶ εἰάν δὲ μὴ ἀκούσῃ, παράλαβε μετὰ σοῦ ἑπὶ ἓνα ἢ δύο, ἵνα ἐπὶ στόματος δύο μαρτύρων ἢ τριῶν σταθῇ πᾶν ῥῆμα·

Ha pedig nem hallgat, vigyél magaddal még egy vagy két embert, hogy két vagy három tanú szája (vallomása) alapján álljon minden beszéd (dolog).

¹⁷ εἰάν δὲ παρακούσῃ αὐτῶν, εἰπὸν τῇ ἐκκλησίᾳ· εἰάν δὲ καὶ τῆς ἐκκλησίας παρακούσῃ, ἔστω σοι ὡσπερ ὁ ἐθνικός καὶ ὁ τελώνης.

Ha pedig nem hallgat rájuk, mondd meg az egyháznak: ha pedig az egyházra sem hallgat, legyen számodra mint a pogány (nem- zsidó) és a vámos.

¹⁸ ἀμὴν λέγω ὑμῖν, ὅσα εἰάν δῆσητε ἐπὶ τῆς γῆς ἔσται δεδεμένα ἐν οὐρανῷ καὶ ὅσα εἰάν λύσητε ἐπὶ τῆς γῆς ἔσται λελυμένα ἐν οὐρανῷ.

Bizony mondom nektek: amit ha megkötök a földön megkötött lesz a mennyben, és amit ha megoldotok a földön, megoldott lesz a mennyben.

¹⁹ Πάλιν ἀμὴν λέγω ὑμῖν ὅτι εἰάν δύο συμφωνήσωσιν ἐξ ὑμῶν ἐπὶ τῆς γῆς περὶ παντὸς πράγματος οὗ εἰάν αἰτήσωνται, γενήσεται αὐτοῖς παρὰ τοῦ πατρὸς μου τοῦ ἐν οὐρανοῖς.

Ismét (bizony) mondom nektek, hogy ha közületek ketten egyetértenek a földön minden dologban, amit csak kérnek, meg fog adatni nekik az Atyám részéről, aki a mennyekben van.

²⁰ οὗ γάρ εἰσιν δύο ἢ τρεῖς συνηγμένοι εἰς τὸ ἐμὸν ὄνομα, **ἐκεῖ εἰμι ἐν μέσῳ αὐτῶν.**

Ahol ugyanis ketten vagy hárman összegyűlnek az én nevemben, ott vagyok közöttük.

1.2. NOVA VULGATA ÉS MAGYAR FORDÍTÁSOK

NOVA VULGATA

Szent István Társulat fordítása

Szent Jeromos Katolikus Bibliatársulat fordítása

Békés-Dalos Újszövetségi Szentírás

Károli Gáspár revideált fordítása

Simon Tamás László O.S.B. Újszövetség-fordítása

¹⁵ SI AUTEM PECCAVERIT IN TE FRATER TUUS, VADE, CORRIPE EUM INTER TE ET IPSUM SOLUM. SI TE AUDIERIT, LUCRATUS ES FRATREM TUUM;

¹⁵ Ha testvéred megbántott, menj, és figyelmeztess négy szemközt. Ha hallgat rád, megnyered testvéredet.

¹⁵ Ha a testvéred vétkezik ellened, menj és figyelmeztess őt négy szemközt. Ha hallgat rád, megnyerted testvéredet.

¹⁵ *Ha vétkezik ellened testvéred, menj, fedd meg őt négy szemközt. Ha hallgat rád, megnyerted testvéredet.*

¹⁵ *Ha pedig a te atyádfia vétkezik ellened, menj el és dorgáld meg őt négy szem között: ha hallgat rád, megnyerted a te atyádfiát;*

¹⁵ *Ha testvéred vétkezik ellened, menj el hozzá, intsd meg négy szemközt! Ha hallgat rád, megnyerted testvéred.*

¹⁶ SI AUTEM NON AUDIERIT, ADHIBE TECUM ADHUC UNUM VEL DUOS, UT IN ORE DUORUM TESTIUM VEL TRIUM STET OMNE VERBUM;

¹⁶ Ha nem hallgat rád, vigyél magaddal egy vagy két másik embert, hogy két vagy három tanú bizonyítsa a dolgot.

¹⁶ Ha azonban nem hallgat rád, végy magad mellé még egy vagy két társat, mert minden dolgot két vagy három tanú szavával kell igazolni.

¹⁶ *De ha nem hallgat rád, vigyél magaddal egy vagy két másikat, hogy két vagy három tanú bizonyítsa az ügyet.*

¹⁶ *Ha pedig nem hallgat rád, végy magad mellé még egyet vagy kettőt, hogy két vagy három tanú vallomásával erősítsék minden szót.*

¹⁶ *Ha nem hallgat rád, végy magad mellé még egy vagy két embert, hogy két vagy három tanú szava erősítsen meg minden vallomást!*

¹⁷ QUOD SI NOLUERIT AUDIRE EOS, DIC ECCLESIAE; SI AUTEM ET ECCLESIAM NOLUERIT AUDIRE, SIT TIBI SICUT ETHNICUS ET PUBLICANUS.

¹⁷ Ha ezekre sem hallgat, jelentsd az egyháznak. Ha az egyházra sem hallgat, vedd úgy, mintha pogány volna vagy vámos.

¹⁷ Ha rájuk sem akar hallgatni, mondd meg az egyháznak. Ha pedig az egyházra sem akar hallgatni, legyen számodra olyan, mint a pogány és a vámszedő.

¹⁷ *Ha azokra sem hallgat, mondd meg az egyháznak. Ha pedig a közösségre sem hallgat, vedd úgy, mintha pogány volna vagy vámos.*

¹⁷ *Ha azokra nem hallgat, mondd meg a gyülekezetnek; ha a gyülekezetre sem hallgat, legyen előtted olyan, mint a pogány és a vámszedő.*

¹⁷ *Ha nem hallgat rájuk, mondd meg a gyülekezetnek! Ha a gyülekezetre sem hallgat, tekintsd olyannak, mint a pogányt vagy a vámszedőt!*

¹⁸ AMEN DICO VOBIS: QUAECUMQUE ALLIGAVERITIS SUPER TERRAM, ERUNT LIGATA IN CAELO; ET, QUAECUMQUE SOLVERITIS SUPER TERRAM, ERUNT SOLUTA IN CAELO.

¹⁸ Bizony mondom nektek: amit megkötök a földön, a mennyben is meg lesz kötve, s amit feloldotok a földön, a mennyben is fel lesz oldva.

¹⁸ Bizony, mondom nektek: mindaz, amit megkötök a földön, meg lesz kötve a mennyben is, és amit föloldotok a földön, föl lesz oldva a mennyben is.

¹⁸ *Bizony mondom nektek: amit megkötök a földön, megkötött lesz a mennyben is, és amit föloldotok a földön, a mennyben is föloldott lesz.*

¹⁸ *Bizony mondom néktek: A mit megkötök a földön, a mennyben is kötve léssen; és a mit megoldotok a földön, a mennyben is oldva léssen.*

¹⁸ *Bizony, mondom nektek, amit megkötök a földön, kötve lesz a mennyben is, és amit feloldotok a földön, oldva lesz a mennyben is.*

¹⁹ ITERUM DICO VOBIS: SI DUO EX VOBIS CONSENSERINT SUPER TERRAM DE OMNI RE, QUAMCUMQUE PETIERINT, FIET ILLIS A PATRE MEO, QUI IN CAELIS EST.

¹⁹ Azt is mondom nektek: Ha ketten közületek valamiben egyetértenek a földön, és úgy kérik, megkapják mennyei Atyámtól.

¹⁹ És bizony, mondom nektek: ha a földön ketten egyetértésben kérnek valamit, bármi legyen is az, megkapják Atyámtól, aki a mennyben van.

¹⁹ *Azt is mondom nektek: Ha ketten közületek egyetértve kérnek valamit a földön, meg fogják kapni mennyei Atyámtól.*

¹⁹ *Ismét, mondom néktek, hogy ha ketten közületek egy akaraton lesznek a földön minden dolog felől, a mit csak kérnek, megadja nekik az én mennyei Atyám.*

¹⁹ Bizony, mondom nektek azt is, ha közületek a földön ketten egyetértenek mindabban, amit kérnek, mennyei Atyám mind megadja azt nekik.

²⁰ UBI ENIM SUNT DUO VEL TRES CONGREGATI IN NOMINE MEO, IBI SUM IN MEDIO EORUM”.

²⁰ Ahol ugyanis ketten vagy hárman összegyűlnek a nevemben, ott vagyok közöttük.”

²⁰ Mert ahol ketten vagy hárman összegyűlnek az én nevemben, ott vagyok közöttük.«

²⁰ Ahol ugyanis ketten vagy hárman összegyűlnek az én nevemben, ott vagyok közöttük.”

²⁰ Mert a hol ketten vagy hárman egybegyűlnek az én nevemben, ott vagyok közöttük.

²⁰ Mert ahol ketten vagy hárman összegyűlnek az én nevemben, ott vagyok közöttük.

1.3. BEHATÁROLÁS

A szakasz a Máté-evangélium 18. fejezetén belül található, Jézus egyházi beszédének egy részlete (Mt 18,15-18), amelyet az eltévedt bárányról (Mt 18,12-14) és a szívtelen szolgáról (Mt 18,21-35) szóló példázat vesz körül.

1.4. SZÓ SZERINTI ÜZENET

Az evangélista ebben az epizódban arra kívánja felhívni a figyelmet, hogy a keresztény közösségen belül fontos az egymásra való odafigyelés, a testvér iránti felelősség gyakorlása, ami a testvéri feddésben is megmutatkozik. Továbbá hangsúlyozza azt, hogy az egyházban meghozott döntéseknek, tetteknek hatásuk van az emberek üdvösségére, illetve azt, hogy a közös imádságnak ereje van. Végül bátorítja a keresztényeket, hogy a kis létszámú közösségekben, akik az Úr nevében jönnek össze, szintén jelen van Jézus. Vagyis Máté ezzel a szakasszal, hasonlóan az egész fejezethez, a Krisztusban hívő közösségek belső életét kívánja erősíteni és formálni a jézusi tanítás fényében.

1.5. KULCSSZAVAK RÖVID ELEMZÉSE

ἐλεγξον (*elenkszon*): fedd meg, figyelmeztess, utasítsd rendre! (Mt 18,15)

A kifejezés, amely először itt fordul elő az újszövetségi Szentírásban, utalhat Istenre, aki szeretetéből fakadóan figyelmeztet, megfedd (Zsid 12,5 /Péld 3,11-12/; Júd 15; Jel 3,19). Továbbá Keresztelő Jánosra, aki megrója Heródest annak bűne miatt (Lk 3,19), illetve az apostolra, apostol-tanítványra, akinek kötelessége, hogy az igehirdetés és a tanítás során figyelmeztessen, intsen, amikor szükséges (1Tim 5,20; 2Tim 4,2; Tit 1,13; 2,15). Tehát a szó minden keresztényre vonatkozik, akinek feladata figyelmeztetni társát, ha az bűnt követ el, ha rossz úton jár (Mt 18,15; Ef 5,11). De mindez fontos, hogy a szeretet logikája és kifejeződése alapján történjék, ahogy az Úr is teszi (Jel 3,19). Így válik a bűnösök szeretettel való megintése, megfeddése, a testvéri feddés az irgalmasság egyik lelki cselekedetévé.

ἐκεῖ εἰμι ἐν μέσῳ αὐτῶν (*ekej ejmi en meszó áutón*): ott vagyok közöttük (Mt 18,20)

A jelen idejű létige azt mutatja, hogy Jézus nem egyszer, hanem mindig, folyamatosan ott van azok között, akik az Ő nevében gyűlnek össze. Ezt a jelenlétet hirdeti meg az evangélista szerint a prófétai jövendölés Jézus születése kapcsán is: „Velünk az Isten” (Mt 1,23, /Iz 7,14/). Illetve erre utal a feltámadt Jézus Krisztus bátorítása is: „Veletek vagyok minden nap” (Mt 28,20). Vagyis az Úr nem hagyja magára az embert, mindig vele kíván maradni, hiszen a neve is ezt jelenti: Immánuél, azaz ’velünk az Isten’ (Mt 1,23).

1.6. KONTEXTUÁLIS – KÁNONI PÁRHUZAMOK

Párhuzamok Máté evangéliumán belül

Mt 7,7 Kérjétek és kaptok, keressetek és találtok, zörgessetek és ajtót nyitnak nektek!

Mt 21,22 Bármit kértek hittel az imádságban, megkapjátok.

Mt 28,20 és tanítsátok meg őket mindannak a megtartására, amit parancsoltam nektek. S én veletek vagyok mindennap, a világ végéig.

Szinoptikus és jánosi párhuzamok

Mk 11,24 Ezért mondom nektek, hogy ha imádkoztok és könyörögtök valamiért, higgyétek, hogy megkapjátok, és akkor valóban teljesül kérésetek.

Lk 17,3 Vigyázzatok magatokra. Ha vét ellened testvéred, fedd meg. De ha megbánja, bocsáss meg neki.

Jn 8,17 Márpedig törvényetek is azt mondja, hogy két embernek a tanúsága érvényes. Jn 14,23 Jézus így folytatta: „Aki szeret engem, az megtartja tanításomat, s Atyám is szeretni fogja. Hozzá megyünk és benne fogunk lakni.”

Jn 15,7 Ha bennem maradtok, és tanításom is bennetek marad, akkor bármit akartok, kérjétek, és megkapjátok.

Jn 15,16 Nem ti választottatok engem, hanem én választottalak benneteket, s arra rendelvelek, hogy menjetek, teremjétek gyümölcsöt, maradandó gyümölcsöt. Akkor mindent megad nektek az Atya, amit a nevemben kértek tőle.

Jn 16,23 Azon a napon már nem kérdeztek tőlem semmit. Bizony, bizony, mondom **nektek: Bármit** kértek az Atyától a nevemben, megadja nektek.

Jn 20,23 Akinek megbocsátjátok bűneit, az bocsánatot nyer, s akinek megtartjátok, az bűnben marad.

Kánoni elemzés (párhuzamok a Szentírás más könyveiben)

Lev 19,17 Ne táplálj gyűlöletet szívedben testvéred iránt. Fedd meg embertársadat, s akkor nem osztozol bűnében.

MTörv 19,15 Egy tanú ne lépjen föl senki ellen, bármi bűne vagy vétsége van is. Akármilyen bűnről van szó, csak két vagy három tanú vallomása alapján szabad ítélni.

Róm 16,17 Kérlek azonban titeket, testvérek, tartsátok szemmel azokat, akik ellentétben a kapott tanítással széthúzást és botrányt okoznak. Kerüljétek őket!

1Kor 5,4 Urunk, Jézus Krisztus nevében egyesüljünk, ti és az én lelkem, Urunk Jézus hatalmával

1Kor 5,11 Most azonban ezt írom nektek: Ne érintkezzetek azzal, akit testvérnek hívnak, de kicsapongó, kapzsi, bálványimádó, átkozódó, részeges vagy rabló. Az ilyennel ne is étkezzetek együtt.

2Kor 13,1 Ezúttal harmadszor megyek el hozzátok. „Két vagy három tanú vallomása döntsön minden ügyben.”

Gal 6,1 Testvérek, ha valakit botlásra értek, ti akik lelkiek vagytok, intsétek meg a szelídség szellemében. De ügyelj, hogy magad kísértésbe ne essél!

2Tessz 3,14 Ha valaki nem engedelmeskednék a levélben adott tanításnak, azt jegyezzétek meg, és kerüljétek a társaságát, hogy észre térjen.

1Tim 4,2 Ezek képmutató hazudozók, akiknek meg van a lelkiismeretük bélyegezve.

1Tim 5,19 Presbiter ellen ne adj hitelt a vádnak, csak két vagy három személy tanúságára.

Zsid 10,28 Aki Mózes törvényét megszegte, annak két vagy három tanú szavára irgalom nélkül meg kellett halnia.

Jak 1,5 Ha valaki közületek bölcsességben szenved hiányt, kérje Istentől, aki szívesen ad mindenkinek, anélkül, hogy a szemére vetné

1Jn 3,22 Bármit kérünk, megkapjuk tőle, hisz megtartjuk parancsait, és ami tetszik neki, azt tesszük.

1Jn 5,14-15 Az a bizalom, amellyel iránta vagyunk, azt jelenti, hogy bármit kérünk is akarata szerint, meghallgatja. Ha pedig tudjuk, hogy bármit kérünk, meghallgat bennünket, tudjuk azt is, hogy amit kértünk, azt már meg is kaptuk.

2. MEDITATIO – ELMÉLKEDÉS

2.1. PATRISZTIKUS NÉZŐPONT

Aranyszájú Szent János: „Ahol ugyanis ketten vagy hárman összegyűlnek a nevemben, ott vagyok közöttük.” Ez az egység nem csupán materiális. Csak akkor jön létre, ha maga Jézus Krisztus az alapja. Hasonlóképpen kössél barátságot is. Ha így cselekszel, akkor Krisztus megáldja azt, és gyümölcsözővé válik. Nézzétek az embereket! Ki miért köt barátságot? Valaki azért szeret, mert őt szeretik érte, valaki azért, mert őt megbecsülik miatta. Nagyon nehéz viszont olyan embert találni, aki csupán Krisztusért szereti felebarátját, ahogyan valóban szeretni kell. Könnyen lehet, hogy ezekből a kapcsolatokból sem neked, sem barátodnak semmi anyagi előnye nem származik, de a közöttetek lévő szeretet akkor sem fog csökkenni, vagy éppen megszűnni, mert sziklára épült. Ha vét ellenem barátom? Ami a pusztán materiális alapokra helyezett barátságot gyengíti, az a Krisztusra épített kapcsolatot erősíti. Mert akkor úgy tudsz megbocsátani testvérednek és f igyelmeztetni őt, ahogyan a mi Urunk tanította.

2.2. TANÍTÓHIVATALI NÉZŐPONT

2.2.1. KATOLIKUS EGYHÁZ KATEKIZMUSA

2055. Amikor megkérdezik tőle: „Melyik a főparancs a törvényben?” (Mt 22,36), Jézus így válaszol: „Szeresd Uradat, Istenedet teljes szívedből, teljes lelkedből és teljes elmédből. Ez a legnagyobb, az első parancs. A második hasonló hozzá: Szeresd felebarátodat, mint saját magadat. Ezen a két parancson alapszik az egész törvény és a próféták” (Mt 22,37–40). A Tízparancsolatot a szeretet e kettős és egyetlen parancsának fényében kell értelmeznünk, mely a Törvény teljessége:

„Hiszen a parancs: ne törj házasságot, ne ölj, ne lopj, a másét ne kívánd, s ami egyéb parancs még van, mind ebben az igében foglaltatik össze: Szeresd felebarátodat, mint önmagadat. A szeretet nem tesz rosszat a felebarátnak. A Törvény tökéletes teljessége tehát a szeretet.” (Róm 13,9–10)

1443. Jézus nyilvános élete során nem csupán megbocsátotta a bűnöket, hanem megmutatta a megbocsátás hatását is: a bűnösöket, akiknek megbocsátott, visszafogadta Isten népe közösségébe, ahonnan a bűn eltávolította vagy kizárta őket. Ennek nyilvánvaló jele, hogy Jézus asztalához engedi a bűnösöket, sőt Ő maga ül asztalukhoz; olyan gesztus ez, amely megindítóan fejezi ki az Istentől kapott megbocsátást és a visszatérést Isten népe körébe.

1444. Amikor az Úr Apostolait saját bűnbocsátó hatalmának részesévé teszi, arra is hatalmat ad nekik, hogy a bűnösöket kiengeszteljék az Egyházzal. Feladatuk ezen egyházi dimenziója mindenekelőtt Krisztus Simon Péternek mondott ünnepélyes szavában fejeződik ki: „Neked adom a mennyek országa kulcsait. Amit megkötsz a földön, megkötött lesz a mennyben is, és amit föloldasz a földön, föloldott lesz a mennyben is.” (Mt 16,19) Bizonyos, hogy „azt az oldó és kötő hivatalt, amit Péter kapott, a fejével kapcsolatban álló apostolkollégium is megkapta (Mt 18,18; 28,16–20)”.

1445. A kötni és oldani szavak jelentése: az, akit ti kizártok közösségetekből, ki van zárva az Istennel való közösségből; azt, akit ti ismét visszafogadtok közösségetekbe, Isten is visszafogadja az övébe. Az Egyházzal történő kiengesztelődés elválaszthatatlan az Istennel való kiengesztelődéstől.

2842. Ez a „miképpen (=miként)” nemcsak itt fordul elő Jézus tanításában: „Legyetek tökéletesek, miként a ti mennyei Atyátok tökéletes” (Mt 5,48). „Legyetek irgalmasok, miként a ti Atyátok is irgalmas” (Lk 6,36). „Új parancsot adok nektek, szeressétek egymást, miként én szerettelek titeket” (Jn 13,34). Az Úr parancsának megtartása lehetetlen, ha az isteni példa kívülről történő utánzásáról van szó. Itt azonban a mi Istenünk szentségében, irgalmasságában és szeretetében eleven és a „szív mélyéből” fakadó részesedésről van szó. Egyedül a Lélek, akiből „élünk” (Gal 5,25), tud minket olyan érzületűekké tenni, mint amilyen Jézus Krisztusban volt. Így lehetővé válik a megbocsátás egysége, „megbocsátván egymásnak, miként Isten is megbocsátott nekünk Krisztusban” (Ef 4,32).

2843. Így megelevenednek az Úr szavai a megbocsátásról, arról a szeretetről, mely mindvégig szeret. Az irgalmatlan szolga példabeszéde, mely megkoronázza az Úr tanítását az egyházi közösségről, e szavakkal végződik: „Ugyanígy tesz mennyei Atyám veletek, ha

mindegyiktek meg nem bocsát teljes szívéből a testvérének". Ugyanis itt, a „szív mélyében” köttetik meg és oldatik föl minden. Nem áll hatalmunkban a bántást többé nem érezni és elfelejteni; de a szív, amely följánlja magát a Szentléleknek, a sebet együttérzéssé alakítja át, és megtisztítja az emlékezetet azáltal, hogy a bántást közbenjárássá változtatja.

2844. A keresztény ima elmegy az ellenségeknek való megbocsátásig. Mesteréhez hasonlóvá téve átalakítja a tanítványt. A megbocsátás a keresztény imádság egyik csúcspontja; az imádság ajándékát csak az isteni részvéthez hasonló szívbe lehet befogadni. A megbocsátás azt is tanúsítja, hogy a szeretet a mi világunkban erősebb, mint a bűn. A tegnapi és a mai vértanúk ezt a tanúságot teszik Jézus mellett. A megbocsátás az Isten gyermekeinek Atyjokkal és az embereknek egymással való kiengesztelődésének alapvető föltétele.

2845. E lényegileg isteni megbocsátásnak nincs sem határa, sem mértéke. Amikor „bántásokról” van szó (Lk 11,4 szerint „bűnökről”, Mt 6,12 szerint „adósságokról”), valójában valamennyien adósok vagyunk: „Ne tartozatok senkinek semmivel, csak azzal, hogy egymást szeressétek” (Róm 13,8). A Szentháromság közössége a forrása és mértéke minden kapcsolat igazságának. Az imádságban, elsősorban az Eucharishtiában válik ez életté.

"Isten nem fogadja el az ellenségeskedő emberek áldozatát, és elküldi őket az oltártól, hogy előbb béküljenek ki testvérükkel, hogy utána békülékeny kéréseik Istennél is békét találjanak. Isten előtt a legnagyobb áldozat a békénk és testvéri egyetértésünk, és az Atya, a Fiú és a Szentlélek egységéből egyesült nép."

2.2.2. PÁPAI GONDOLATOK

FERENC PÁPA: EVANGELII GAUDIUM APOSTOLI BUZDÍTÁS

172. Aki kísér, képes felismerni, hogy minden egyes személy helyzete olyan misztérium Isten és az ő kegyelmi élete előtt, amelyet kívülről tökéletesen senki sem ismerhet. Az evangélium azt ajánlja nekünk, hogy a személyt cselekedeteinek objektív rosszaságából kiindulva jobbjuk és segítsük növekedésében (vö. Mt 18,15), de anélkül, hogy ítéletet mondanánk felelősségéről vagy véttségéről (vö. Mt 7,1; Lk 6,37). Mindenesetre egy igazi kísérő nem sülyed fatalizmusba vagy kislelkűségbe. Mindig arra hív, hogy a vezetett személy meg akarjon gyógyulni, fel akarjon kelni elesettségéből, átölelni a keresztet, elhagyni mindent, újra meg újra útra kelni az evangélium hirdetésére. Annak személyes megtapasztalása, hogy hagyjuk magunkat vezetni és gyógyítani azáltal, hogy teljes őszinteséggel feltárjuk az életünket kísérőnk előtt, arra tanít, hogy türelmesek és megértőek legyünk másokkal. Egyben rávezet, hogy megtaláljuk a módját, hogyan lehet felébreszteni bennük a bizalmat, a nyitottságot és a növekedési készséget.

SZENT II. JÁNOS PÁL PÁPA UT UNUM SINT KEZDETŰ ENCIKLIKÁJA

21. „E szívbeli megtérést és életszentséget a keresztények egységéért mondott magán- és nyilvános könyörgésekkel együtt az egész ökumenikus mozgalom lelkének kell tekinteni, és jogosan nevezhető lelki ökumenizmusnak is.”

A szívek megtérésére vezető úton a szeretet ritmusában haladunk; e szeretet Isten felé, s ugyanakkor a testvérek felé irányul: minden testvér felé, azok felé is, akik még nincsenek teljes közösségben velünk. A szeretetből születik az egység vágya azokban is, akik tagadták ennek szükségét. A személyek és a közösségek közötti egység művésze a szeretet. Ha szeretjük egymást, arra törekszünk, hogy elmélyítsük és tökéletesítsük közösségünket. A szeretet úgy fordul Isten felé, mint a közösség tökéletes forrása, az Atya, a Fiú és a Szentlélek egysége felé, hogy erőt merítsen a közösségek és személyek közösségének létrehozására, vagy a még megosztottságban lévő keresztények közösségének helyreállításához. A szeretet az a mélységes áramlat, mely életet és erőt ad az egységre vezető folyamatnak.

A szeretet legteljesebb megnyilvánulása a közös imádság. Azt az imádságot, amelyben az egymás között még tökéletesen nem egyesült testvérek találkoznak, a II. Vatikáni Zsinat úgy határozta meg, hogy ez az egész ökumenikus mozgalom lelke.

„Valóban igen hatékony eszköz az egység kegyelmének elnyerésére, egyúttal hitelesen jelzi, hogy van olyan kötelék, amely összekapcsolja a katolikusokat különvált testvéreikkel.” Akkor is, amikor nem kifejezetten a keresztények egységéért, hanem például a békéért imádkoznak, a közös imádság önmagában kifejezi és erősíti az egységet. A keresztények közös imádsága magát Krisztust hívja, hogy látogassa meg azok közösségét, akik kéréssel fordulnak Hozzá, hiszen „ahol ketten vagy hárman összejönnek az én nevemben, ott vagyok közöttük.”

SZENT II. JÁNOS PÁL PÁPA RECONCILIATIO ET POENITENTIA KEZDETŰ APOSTOLI BUZDÍTÁSA

29. „AKINEK MEGBOCSÁTJÁTOK BŰNEIT”

Az első alapvető igazságot az Ószövetség és az Újszövetség szent könyveiből ismerhetjük meg: Isten irgalmas és megbocsátó. Teljes ellentétben azzal az előítélettel, mely az Ószövetség Istenét szigorúnak és megtorlónak állítja be, a zsoltáros és a próféták tanításában Isten leggyakoribb jelzője, hogy irgalmas. A zsoltárok között egy terjedelmes bölcsességi ének a kivonulás hagyományaihoz visszanyúlva elmondja, hogy Isten milyen jóakarattal bánt népével. A maga emberszabású ábrázolásmódjában is Istennek ezen cselekedetei az ószövetségi megnyilatkozásokban a legkifejezettebb módon szólnak Isten irgalmasságáról. Legyen elegendő a következő versek idézése:

„Bűneiket mégis elengedte, nem pusztította el őket. Újra meg újra fékezte haragját, nem zúdította rájuk indulata árját. Gondolt rá, hogy csak testi lények, olyanok, mint a fuvallat, amely eloszlik és nem tér vissza.”

Amikor az idők teljességében Isten Fia jött mint bárány, aki elveszi a világ bűneit, úgy jelent meg, mint akinek hatalma vana bűnöket megítélni és megbocsátani, aki nem azért jött, hogy elítéljen, hanem hogy megbocsásson és gyógyítson. Ezt a teljhatalmat a bűnök megbocsátására Krisztus a Szentlélek által átadta egyszerű embereknek is, akik maguk is ki voltak téve a bűn cselvetéseinek, az apostoloknak: „Vegyétek a Szentlelket! Akinek megbocsátjátok bűneit, az bocsánatot nyer, akinek nem bocsátjátok meg, nem nyer bocsánatot.” Ez az evangéliumnak egyik legcsodálatosabb újdonsága! Ő ezt a teljhatalmat úgy adta az apostoloknak – ahogyan azt az Egyház kezdettől fogva értelmezte –, hogy ez

átadható az utódoknak, azoknak, akik maguktól az apostoloktól kapják a küldetést és a megbízást az evangélium hirdetésére és Krisztus megváltói munkájának folytatására.

Itt mutatkozik meg teljes nagyságában annak személye, aki a bűnbánat szentségének kiszolgáltatására hatalmat kapott, akit a legrégebb szóhasználat gyóntató atyának neveztek.

A pap, a bűnbánat szentségének kiszolgáltatója – akár szentmisét mutat be az oltárnál, akár más szentséget szolgáltat ki – „Krisztus személyében” cselekszik. Krisztus, aki a pap által jelen van, és általa a bűnbocsátás titkát gyakorolja, úgy jelenik meg, mint az emberek testvére; mint irgalmas, hűséges és együttérző főpap; mint pásztor, ki kész az elveszett bárányt megkeresni; mint orvos, ki gyógyít és erősít; mint az egyedüli tanító, ki az igazságot oktatja és Isten útjait mutatja; mint élők és holtak bírója, aki az igazság és nem a látszat szerint ítél. Ez a szolgálat a legnehezebb és a paptól a legtöbb okosságot igényli; a legfáradtságosabb és legsúlyosabb, de egyúttal a legszebb és vigasztalással teljes. Éppen ezért – és a szinódus sürgető felhívására – sohasem szűnök meg püspök- és paptestvéreimet buzdítani ennek a szolgálatnak hűséges és gondos betöltésére. A hívővel kapcsolatosan, ki lelkét bizonyos félelemmel és bizalommal tárta fel, a gyóntató nagy feladata, hogy bűnbánatra és emberi kiengesztelődésre vezesse. Neki kell a hívők gyengéit és botlásait felismernie, értékelnie kell a jóra törekvését és az azért való fáradozást. A gyóntató szítsa fel a gyónó szívében a Szentlélek tüzét, és adjon neki feloldozást, melyet csak az Isten adhat. Ünnepelje az Istennel, az Atyával való kiengesztelődést, amint azt a tékozló fiú története leírja. A bűnétől megtisztult embert a papnak fel kell vennie az egyházi közösségbe, és atyailag határozottan bátorítva és barátságosan figyelmeztetnie kell: „többé ne vétkezzél”. Ennek a szolgálatnak betöltéséhez a gyóntatónak feltétlenül rendelkeznie kell különös emberi képességekkel, ezek: okosság, diszkréció, megkülönböztető képesség, szelíd határozottság és jóság. Továbbá szüksége van komoly és alapos, nem töredékes, hanem teljes és harmonikus felkészültségre a teológia különböző területein, a pedagógiában, a pszichológiában, az elbeszélgetés módszereiben. Mindenekfölött Isten szavának élő ismeretére van szüksége, valamint arra, hogy át is tudja adni. De még szükségesebb, hogy ő maga mély és valóban lelki életet éljen. Hogy másokat a keresztény tökéletesség útjára vezessen, először magának a gyóntatónak kell ezen az úton járnia, és inkább cselekedettel, mint szavakkal bizonyítania, hogy járatos az imaéletben, az evangélium teológiai és erkölcsi erényeinek gyakorlásában, Isten akaratának engedelmes elfogadásában, az Egyház szeretetében és a tanítóhivatal követésében.

Az emberi adottságok, a keresztény erények és a lelkipásztori képesség kívánt értékeit nem szerezhethetjük meg rögtönzéssel vagy erőfeszítés nélkül. A bűnbánat szentségének szolgálatára minden papnak már a szemináriumban kell előkészülnie a dogmatika, az erkölcsstan, a lelkipásztorkodástan tanulásával; de foglalkoznia kell az embertudományokhoz tartozó tárgyakkal is: a dialógusok módszerével, lelkipásztori eszmecserékkel. Továbbá be kell őt vezetni a gyóntatás tapasztalataiba, és abban továbbra is támogatni kell. Állandó tanulással kell fáradoznia önmaga tökéletesítésén és korszerű továbbképzésén. Mekkora értéket nyerne az Egyház kegyelemben és az igazi lelki élet kiáradásában, ha minden pap azzal törődne, hogy sem hanyagságból, sem más ürüggyel el ne mulassza a hívekkel való találkozást, és mindezeket túl: sohasse menjen előkészület

vagy az elengedhetetlen emberi feltételek, lelki és lelkipásztori követelmények megléte nélkül a gyóntatószékbe!

Nem mulaszthatom el, hogy ne emlékezzem meg tiszteletteljes csodálattal a gyóntatószék kivételes apostolairól: Nepomuki Szent Jánosról, Vianney-i Szent Jánosról, Cafasso Szent Józsefről és Castelnouvói Szent Lipótról, hogy csak a legismertebbeket említsem, kiket az Egyház fölvelt a szentek sorába. De ki akarom fejezni tiszteletemet a megszámlálhatatlanul sok ismeretlen gyóntató iránt, akiknek oly sok lélek köszönheti az üdvösségét. Mellettük álltak megtérésükkor, mellettük álltak a bűn és kísértés elleni harcukban, segítették lelki előrehaladásukat és megszentelődésüket. Nem vonakodom kimondani, hogy a nagy szentek is általában ezekből a gyóntatószékekből jöttek; és a szentekkel együtt az Egyház lelki öröksége és a kultúra virágzása és az Egyház virágzása is, amelyet áthatott a Szentlélek! Tisztelet övezi ezeknek a testvéreknek a csapatát, kik nap nap után a bűnbánat szentsége révén a kiengesztelődés művén dolgoztak és ezután is dolgozni fognak!

SZENT II. JÁNOS PÁL PÁPA FAMILIARIS CONSORTIO KEZDETŰ APOSTOLI BUZDÍTÁSA

59. A CSALÁDI IMÁDSÁG

Az Egyház imádkozik a keresztény családjáért, de arra is tanítja, hogy nagylelkűen engedelmeskedve teljesítse Krisztustól, a Főpaptól kapott papi feladatát, megbecsülve az ajándékot, amelynek birtokában van. Valójában ugyanis a hívők keresztségi papsága, melyet szentségi házasságban élve jelenítenek meg, a házastársaknak és a családnak alapot szolgáltat ahhoz a hivatáshoz és küldetéshez, melynek következtében mindennapos életük átalakul „Jézus Krisztus által Istennek kedves lelki áldozatokká”. Ez nem csupán az Eucharisztia és a többi szentségek vétele, valamint önmaguknak Isten dicsőségére való följánlása által valósul meg, hanem a szokásos imádságok és a hozzájuk csatlakozó beszélgetésekben is, melyeket Jézus Krisztus által folytatnak az Atyával a Szentlélekben.

A családi imádságnak sajátos tulajdonságai vannak: olyan közösségi imádság, amelyet a férj és a feleség, a szülők és a gyermekek közösen mondanak. Ugyanakkor ez az imádságos közösség gyümölcse és követelménye annak a közösségnek, amelyet a keresztség és a házasság szentsége táplál. A keresztény család tagjaira egész különlegesen érvényesek azok a szavak, amelyekkel az Úr Jézus a jelenlétét ígéri: „Ismét mondom nektek: Ha ketten közületek egyetértenek a földön minden dologban, amit csak kérnek, meglesz nekik az én Atyámtól, aki a mennyekben van. Ahol ugyanis ketten vagy hárman összegyűltek az én nevemben, ott vagyok közöttük”. Az ilyen családi imádság különleges témája maga a családi élet, amely minden vonatkozásában úgy bontakozik ki, mint Isten gyermekeinek az Ő hívó szavára adott válasza: az örömök és bánatok, a remények és szomorúságok, a születések és születésnapok, a szülők házasságkötési évfordulóit, a búcsúzások, távollétek és megérkezések, súlyos és döntő elhatározások, halálesetek és egyéb hasonló események mind Isten szeretetéről tanúskodva hatnak a család életére. Ezeknek az eseményeknek alkalmat kell adniuk a hálaadásra, a könyörgésre, a bizalommal teljes ráhagyatkozásra, amellyel a család közös mennyei Atyjára bízza magát. A keresztény család mint családi egyház csak úgy tudja megvalósítani méltóságát és feladatát, ha szüntelenül élvezi Isten segítségét, melyet kétségtelenül el is nyer, ha alázatos és hívó imádságban kéri.

2.3. LITURGIKUS NÉZŐPONT

2.3.1. AZ EVANGÉLIUMI SZAKASZ KAPCSOLÓDÁSI PONTJAI A SZENTMISE SZERTARTÁSÁNAK EGYÉB SZÖVEGEIVEL

A mai *evangélium* (Mt 18,15-20) egyik fő gondolata az egyház testvéri közösségét állítja középpontba, és azt, hogy hogyan érdemes a vétkezőket figyelmeztetni.

A testvéri feddés témája jelenik meg az olvasmányban is (Ez 33,7-10). Az Ezekiel könyvéből való szöveg arra buzdít, hogy intsük meg az „istentelent”, hiszen így megmenthetjük a lelkét, ha megtér. Máskülönben minket (is) terhel mulasztása. De ha nem hallgat a figyelmeztetésre, akkor legalább megtettük, amit tudtunk.

A hallgatás, a szó meghallgatásának motívuma köszön vissza a *válaszos zsoltárban* is (Zsolt 94,1-2.6-7.8-9): „Bár hallgatnátok ma Isten szavára: »Népem, ne légy kemény szívű!«.”

A *szentlecke* (Róm 13,8-10) hangsúlyozza, hogy egyedül a szeretettel tartozunk felebarátainknak, ez „a törvény teljessége”. Ennek a testvéri szeretetnek a jegyében kell figyelmeztetni a vétkezőket – hallhatjuk az evangéliumban (Mt 18,15-17).

Az első *egyetemes könyörgés* is ehhez kér erőt: „Add, Urunk, hogy Egyházad pásztorai szeretetből szolgálják a rájuk bízottakat!”. A záró könyörgés is a testvéri szeretetért fohászkodik Istenhez: „Add kegyelmedet, hogy egymást testvéri szeretettel segítve eljussunk hozzád, közös Atyánkhoz!”

A *felajánló könyörgésben* is megjelenik az egyetértő egység gondolata: „a szent áldozatban való részesezés forrassza egyé szívünket”.

2.3.2. LITURGIKUS ÉNEKEK

ÉNEKLŐ EGYHÁZ

Boldog az a nemzet (623)

<http://nepenektar.hu/liturgia/223/gr/848/boldog-az-a-nemzet-beata-gentes>

GITÁROS ÉS TAIZEI ÉNEKEK

Dax: Fáj, hogy széthúz a világ

<http://daxdalok.hu/Dalok/IstenTenyeren1984.zip>

2.4. PEDAGÓGIAI NÉZŐPONT

2.4.1. EVANGÉLIUM TÉMÁJÁT FELDOLGOZÓ IRODALMI MŰVEK

Schvalm Rózsa: Hit hullámhosszán

Hit hullámhosszán száll, a gondolatban,
és csendességben elmondott ima.

Hidat alkot mélység, magasság között,
nyitott út, mely időhöz nem kötött.

Isten és ember közt, élő kapcsolat,
léleknek erőt, biztonságot ad.

Hogy szilárdan állja, lét viharait,
ne törjék össze, súlyos gondjai.

Mert az ember, e földi vándorútján,
néha göröngyös, szakaszokon jár.

Ha büszkén, önmagában bízva járja,
göröngyökön, gyakori botlása.

De kezét nyújtja, a Mindenség Ura,
ha nyílt szívvel, imában szólítja.

Viharzónában sem, süllyed a bárka,
csitul a vihar, szelíd szavára.

A szög

Volt egyszer egy nagyon rossz természettel megáldott fiú. Az apja adott neki egy zsák szöveget, és azt mondta neki, verjen be egyet a kert kerítésébe minden alkalommal, mikor elveszti a türelmét és összeveszik valakivel.

Az első nap 37 szöveget vert be a kerítésbe. A következő hetekben megtanult uralkodni az indulatain, és a bevert szögek száma napról napra csökkent. Rájött arra, hogy sokkal egyszerűbb volt uralkodni az indulatain, mint beverni a szögeket a kerítésbe.

Végre elérkezett az a nap is, mikor a fiúnak egy szöveget sem kellett bevernie a kerítésbe. Ekkor odament az apjához és elújságolta neki, hogy aznap egy árva szöveget sem vert be a kerítésbe. Az apja azt mondta neki, hogy húzzon ki egy szöveget minden egyes nap, mikor nem vesztette el a türelmét, és nem veszekedett senkivel sem. Teltek a napok, s a fiú végre azt mondhatta az apjának, hogy kihúzta az összes szöveget a kerítésből. Az apa ekkor odavitte a fiát a kerítéshez, és ezt mondta neki: "Fiam, szépen viselkedtél, de nézd csak, mennyi lyuk van a kerítésben; soha többet nem lesz már olyan, mint régen volt."

Amikor szívből megbocsátasz az ellened vétkezőnek, az nem törli el a megbántás tényét, emlékét, viszont a hozzá kötődő megsértettség és harag érzését begyógyítja, és a kiengesztelődés által kölcsönös belső békét szerez.

2.5. KÉRDÉSEK AZ EVANGÉLIUMHOZ

– A helyi plébániai közösségeinknek, családjainknak mely felsorolt pontokban kell erősödniük: testvéri feddés, figyelmes szeretet, közös imádság, mások üdvösségén való munkálkodás, Jézus nevében való tevékenykedés?

3. ORATIO – IMÁDSÁG

A szentmise első könyörgése

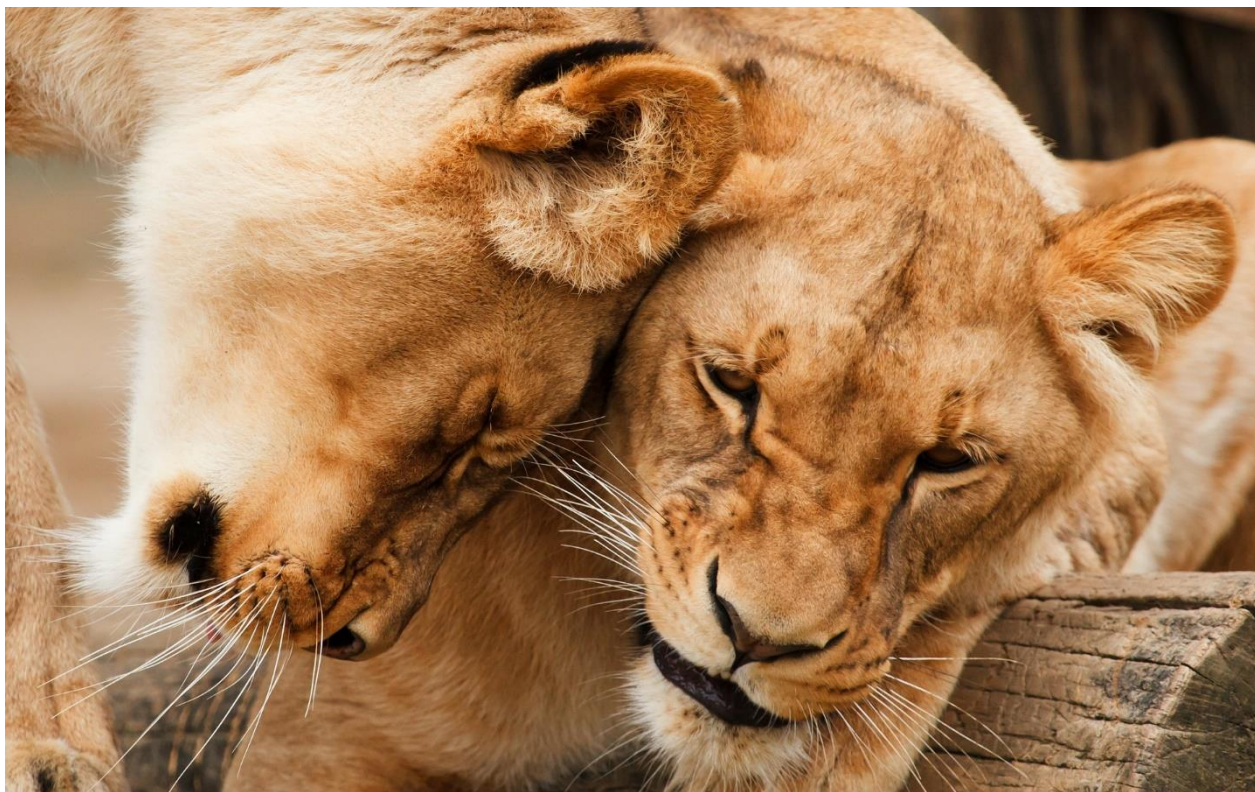
Istenünk, te megváltottál és gyermekeiddé fogadtál bennünket. Tekints jóságosan szeretett fiadra, és vezess el minket, Krisztusban hívőket az igazi szabadságra és a mennyei dicsőségbe. A mi Urunk, Jézus Krisztus, a te Fiad által, aki veled él és uralkodik a Szentlélekkel egységben, Isten mindörökkön örökké. Ámen.

Boldogasszony Iskolanővérek imája

A te életet adó példád, Jézusunk erősítsen bennünket a felelősségvállalásban, az emberi méltóság tiszteletében, a jóban való növekedésben. Köszönjük, hogy amikor nevedben egybegyűlünk megajándékozottak lehetünk jelenléted által. Növelj szívünkben az egyetértést, a testvéri szeretetet, amely képessé tesz arra, hogy másokért felelősséget vállalva éljük keresztény létünket. Ámen.

4. CONTEMPLATIO – SZEMLÉLŐDÉS

Ha hallgat rád, megnyerted testvéredet (Mt 18,15-20)

(Forrás: Pixabay)

5. CONDIVISIO – MEGOSZTÁS

Örömhír megfogalmazása: Nekem ebben a szakaszban az az örömhírem, hogy...

– Ha Jézus nevében jövünk össze, akkor az Úr velünk és közöttünk van létszámtól függetlenül.

6. ACTIO – TETTEKRE VÁLTÁS

Tanúságtétel megfogalmazása: Az evangéliumi szakasz arra ösztönöz, hogy...

– Az egyházközségem, a plébániám életében konkrétan, tevékenyen és elkötelezetten vegyek részt lehetőségem szerint!

IMPRESSZUM

A *Lectio divina segédanyag* kiadványok elsődleges célja, hogy az imádságos bibliaolvasáshoz támpontokat adjanak. A segédanyagok felépítése a *lectio divina* módszer szerinti felosztást követi, egy kötetbe gyűjtve össze a bibliai szöveg megismerését segítő dokumentumok egy válogatását az evangéliumok római katolikus liturgia szerinti szakaszaihoz.

Lectio divina segédanyag, Évközi 23. vasárnap („A” év)

Borítófotó © Pixabay

A Biblia szövegének fordításait a következő forrásokból vettük át:

- liturgikus szöveg: igenaptar.katolikus.hu (utolsó letöltés 2020. szeptember 18.)
- a görög szöveget az SBLGNT (utolsó letöltés 2020. május 11.)
- latin fordítás: Vatikán online archívuma (utolsó letöltés 2020. május 14.)
- további magyar fordítások: szentiras.hu (utolsó letöltés 2020. május 12.)

III. Ince gondolatait a Catena Aurea német nyelvű kiadása alapján Asztalos Livia fordította

Katolikus Egyház Katekizmusa: archiv.katolikus.hu/kek (utolsó letöltés 2020. május 15.)

Pápai gondolatok: regi.katolikus.hu (utolsó letöltés 2020. szeptember 14.)

Schvalm Rózsa: Hit hullámhosszán – <https://keresztvenyversek.wordpress.com/category/szerzok-szerint/schvalm-rozsa>

A szög – <http://kapcsolat.hu/blog/kultura/8700-tanmese-szog>

A *Lectio divina segédanyag* összeállításában a lectio divina munkacsoport működött közre, melynek vezetője Nyúl Viktor, egykori és jelenlegi tagjai pedig: Asztalos Gábor Tamás, Asztalos Livia, Csonka Laura, Endrédi Melinda, Geiszelhardt Sára, Görföl Tibor, Haász Rebeka Anna, Fazekas Zsófia, Hegyi László, Járai Ferenc, Máté Mária Magdolna Teréz nővér, Mohay Réka, Molnár Dzszenifer, Nyúlné Révfalvi Ildikó, Rác Dávid, Rác Édua Anna, Révai László, Roszkopf Rita, Sárszegi Judit, Szabóné Nagy Katalin, Szily Boglárka, Vermes Nikolett.

Ezen kiadvány tartalma szerzői jogi védelem alatt áll. A szerzői jogok tulajdonosai a fentebb említett esetekben az ott megjelölt jogtulajdonosok, külön meg nem jelölt esetekben a Pécsi Egyházmegye. Hitbuzgalmi és lelkipásztori célra a kiadvány anyaga szabadon felhasználható.

Kiadja a Pécsi Egyházmegye, 2023

7621 Pécs, Dóm tér 2.

E-levelelő: lectio.divina@pecs.egyhazmegye.hu

Honlap: lectiodivina.hu